

MAGYARÁG

Tulajdonos: „Frima” S. A. Bejegy. la Trib.
Bihar Fsoc. 1798—1938

Felelős kiadó:
ÜZV. PÁSZTOR EDENE

Alapította: PÁSZTOR EDE

Felelős szerkesztő:
Dr. Zoltán Jenő

Bejegyezve: Tribunalul Bihar Dos. No. 810—1938. Ordonanța No. 15—1938. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea—Nagyvárad, P. M. Viteazul 4.

Néhány millió fontot kap Chamberlain nemzeti ajándéku a békéért

Londoni jelentés szerint, Chamberlain miniszterelnököt 6 óra 30 perckor a Buckingham palotában György király magánkihallgatáson fogadta. A kihallgatás után Chamberlain a miniszterelnöki palotába hajtatott. Itt folytatódtak a lelkes tüntetések. Az

angol lapok átlalános gyűjtést javasolnak, hogy a béke megmentéséért nagy nemzeti ajándékkal jutalmazza meg Chamberlain miniszterelnököt. A terv szerint minden angol polgár egy angol shillinget adna erre a célra.

Sir John Simon kincstári

kancellár Halifax társaságában fogadta az angol front-harcos légió parancsnokát. A légió tízezer válogatott tagja készen áll arra, hogy mint békés rendfenntartó közeg Csehszlovákiába utazzék.

A hestoni repülőtéren Chamberlain felmutatta a tömegnek az általa és Hitler által aláírt okiratot

London, okt. 1. Chamberlain angol miniszterelnök gépe hat óra tájban érkezett meg a hestoni repülőtérre, ahol óriási tömeg várta. A fogadtatáson megjelent az angol kormány valamennyi tagja, a londoni diplomáciai kar csaknem teljes számmal és nagyon sok előkelőség. Amikor a miniszterelnök kilépett a gépből, a kormány tagjai és az előkelőségek kalaplevegőre, önfelédtt örömmel üdvözölték. Halifax lord átnyújtotta VI. György király sajtókezű levelét. Chamberlain magasra tartva mutatta meg a tömegnek a müncheni okiratokat és a következőket mondotta:

— Ma délelőtti újból találkozám Hitler kancellárral és itt van az írat, amelyben az ő aláírása és az enyém látható. Önök közül egyesek talán már hallották, hogy mit tartalmaz, de azért fel akarom Önöknek olvasni.

Ezek után Chamberlain felolvasta a közös angol-német nyilatkozatot, majd így folytatta:

— Két dolgot akarok még mondani. Elsősorban: tömördek levelet kaptunk én és feleségem az utóbbi napokban. A lámogatás, a helyeslés és a hála kifejezéseit. El se mondhatom Önöknek, hogy milyen biztató hatással volt ez reám és köszönetet akarok mondani ne az angol népnek. Ki kell jelentenem, hogy a csehszlovák kérdés elintézése, amit

dülőre juttattunk, nézeiem szerint csak előjátéka a tágabb elrendezésnek, amelyben egész Európa békét találhat.

A tömeg lelkesen, hosszasan éljenezte a miniszterelnököt és újból kiáltotta az Angliában

már jelszóvá vált: „Ezt pompásan csináltad, jó öreg Chamberlain.”

Egész Londonban és Angliában pénteken egész napon át hálaadó istentiszteleteket tartottak.

Királyi szavak:

„A román népnek rengeteg jótulajdonsága, erénye és lehelősége van, melyet soha sem használt fel s melyet csak az ifjuság ellenállhatatlan lendülete hozhat napvilágra és állíthat egyszer s mindenkorra a Haza szolgálatába.”

Chamberlain: „Nyilatkozatot írtunk alá Hitlerrel az angol-német háboru végleges kiküszöbölésére!”

München, okt. 1. Chamberlain angol miniszterelnök 2 óra 20 perckor utazott el repülőgépen Londonba. Elutazása előtt a következőket mondotta az újságíróknak:

— Mindig az volt a véleményem, hogy ha a csehszlovák kérdés békés megoldását megtalálhatjuk, megnyitjuk az utat Európa általános megnyugvása felé. Ma reggel találkoztam a vezérkancellárral és mindketten aláírtuk a következő nyilatkozatot:

„Mi, a német birodalom vezérkancellárja és Nagybritánia miniszterelnöke megbeszélést tartottunk és elis-

mertük, hogy az angol-német kapcsolatok kérdése elsődleges fontosságu a két ország és Európa szempontjából. Véleményünk szerint a csütörtök esti egyezmény és az angol-német tengerészeti egyezmény jelképezi a két népnek azt az óhaját, hogy a jövőben soha ne viseljen egymással háborút. Elhatároztuk, hogy a tárgyalások módszerét használjuk mindig, bármilyen kérdés merül fel a két országot illetően. Elvagyunk határozva arra, hogy tovább folytassuk erőfeszítéseinket, hogy elhárítsuk a nézeteltérések esetleges okait és így hozzájárul-

junk az európai béke biztosításához.”

Daladier: „Személyesen győződtem meg róla, hogy Németországban nincs ellenséges érzés a franciák iránt!”

Daladier francia miniszterelnök ugyancsak nyilatkozott az újságíróknak:

— Véleményem szerint a müncheni értekezlet történelmi dátumot jelenthet Európa történetében. Hála a nagyhatalmakat képviselő államférfiak megértő szellemének, elkerülhettük a háborút és becsületes békét biztosíthattunk minden népnek. Nagy örömmel szolgál, hogy személyesen megátaphattam: Németországban sem ellenséges érzület, sem gyűlölet nincs Franciaország iránt. Legyenek biztosak abban, hogy a franciák sem éreznek semmiféle ellenséges érzést Németország iránt. Abban. Így volt ez a diplomáciai feszültség és a katonai előkészületek ideje alatt is. Népeink a minél teljesebb megoldást óhajtják és boldog vagyok, hogy minden erőmet ennek a szükséges és termékeny megegyezésnek a megvalósítására szentelhetem. Megköszöntem a vezérkancellárnak, Göring marsallnak és Ribbentropp miniszterelnöknek azt a meleg fogadtatást, amelyben részem volt és kérem, továbbítsák ugyanezt a köszönetemet München egész lakosságának.

Sirovy cseh miniszterelnök drámai proklamációja

Prága, okt. 1. Sirovy tábornok, csehszlovák miniszterelnök tegnap délután öt órakor kiáltványban fordult Csehszlovákia népéhez. A kiáltvány szövege a következő:

„Polgárok és katonák!

Mindannyian tudjátok, hogy azok közé tartozom, akik a világháboruban önkéntes szerepet vállaltak a cseh nemzeti hadsereg megszervezésében. Abban az időben bajtársaim habozás nélkül állottak mellett, hogy megteremtsek nemzetünk évszázados álmát: a szabad és független Csehszlo-

vákiát. Sorsdöntő idők voltak ezek.

Ma éppen ilyen sorsdöntő időket élünk. Ma is a nemzet jövőjéről van szó. Életem legválságosabb pillanatait éltem át ezekben a napokban, a legfájdalmasabb órákat, amelyeknél talán a halál is könnyebb lett volna.

S ha mégis a béke mellett döntöttem, úgy ennek az a megfontolás volt az oka, hogy Csehszlovákia népének dolgozó millióira kellett gondolnom, akiknek életéért felelősnek éreztem magam.

A szomszédos hatalom, mely ellenünk felsorakozott, hatalmas tulerejével megsemmisíthette volna nemzeti létünket s így nem maradhatott más választásom, minthogy a jövő számára megoltalmazzam azt a hazát, amelyet apáink hagytak ránk, akiknek az életük a mieinknél sokkal nehezebb volt, mert nélkülözték a szabadságot.

Ezekben a napokban mindent mérlegre tettem és mindent megfontoltam. Mint katonának, vállalom kellett a felelősséget a harc, vagy a megsemmisülés között, a háború, vagy béke útja között. Végül is arra az elhatározásra jutottam, hogy a béke útját kell választanom és új határaink között meg nem fogyatkozott nemzeti energiával kell újja alkotnunk államunkat. A szudéta-német lakosság elcsatolásával nemzetünk kétségtelenül tömörebb egységet fog alkotni és így bensőségebb nemzeti életet élhet a jövőben. Mindent átgondoltam és e megfontolás eredményeképpen az a felfogás alakult ki bennem, hogy a béke útja az egyetlen helyes és jó út, mert a munka felé vezet és dolgos nemzetünknek az új boldogulás lehetőségét nyitja meg.

Ama négyhatalom államfői, akik tegnap Münchenben rólunk és felettünk határoztak, a csehszlovákiai német területek elcsatolása mellett döntöttek. Számunkra e borzalmas határozattal szemben csak két út volt lehetséges: a kétségbeesés útja, nők és gyermekek életének tömeges feláldozása, vagy pedig ama feltételeknek elfogadása, amelyeket Münchenben határozatba foglaltak.

A tegnapi müncheni határozatban foglaltakhoz nincsen hasonló a világtörténelemben. Békére kényszeríthettek bennünket, amit mi szívesen vállaltunk volna önként is, ha nem ilyen szörnyű megaláztatással járt volna.

Mondjuk meg nyíltan: azok, akikben biztunk, elhagytak bennünket. Így nem maradt más lehetőség számunkra, mint az, hogy bár mély megindultsággal és megrendültséggel, a megmaradt lehetőségek között építsük fel állami életünket, hogy az új határok között kapnasson új erőre nemzetünk, amely már annyiszor

elt a múltban megpróbáltatásokat, amelyekből mindig megújultan került ki.

Köszönetemet fejezem ki a hadseregnek, amely ezekben a válságos napokban fegyelmével és áldozatkészségével tartotta fenn a rendet."

Végül Sirovy miniszterelnök

Németbarát tábornok a magyar vezérkar élén

Budapest, okt. 1. A Havas megbízható forrásból nyert, de hivatalos helyről meg nem erősített hírt közöl arról, hogy Keresztes-Fischer tábornok, a magyar hadsereg vezérkari főnöke lemondott méltóságáról és helyét Werth tábornok, a

azzal a figyelmeztetéssel fejezte be beszédét, hogy a lakosság ne üljön fel azoknak az idegen hatalmak által felbérelt ügynököknek, akik harcra és ellenállásra hívják fel a lakosságot, ami csak Csehszlovákia teljes pusztulását hozná magával.

katonai iskolák parancsnoka fogalja el, aki németbarát érzelméről és németországi kapcsolatairól ismert.

Berlin, okt. 1. A német távirati iroda közlése szerint Konrad Henlein, a szudéta-németek vezére a következő távira-

tot küldte Hitler vezérkancelárhoz:

"A husz éve elnyomott és mártírságra ítelt szudéta-németek nevében a legmélyebb megindultsággal köszönöm meg a számunkra meghódított szabadságot. Gyermekeink és unokáink örökre emlegetni fogják, hogy a vezér volt az, aki megvalósította a nagy német birodalommal való egyesülésünket. Mindazok nevében, akik annyit szenvedtek, legmélyebb örömeinket és a jövőben való szilárd bizalmunkat fejezem ki. A szavak nagyon gyengék ön iránti érzelmeim kifejezésére ebben a pillanatban. A szudéta-németek mindig hálások lesznek azíránt, aki felszabadította őket."

Mussolini meghívta Chamberlaint Rómába

London, okt. 1. Az angol lapok értesülése szerint Mussolini meghívta Chamberlaint Rómába az angol-clasz kérdések rendezése végett.

A „Daily Express” című lap értesülése szerint Chamberlain a parlamenti tárgyalások után szabadságra megy. Pihe-nőjét a Földközi Tengeren yachton tölti és itt fog találkozni Mussolinivel. A megbeszélésen részt vesz Daladier is.

Csak csendőrkülönítménylámadiak meg a lengyelek

Varsó, okt. 1. A lengyel rádióban közleményt olvastak fel amely hangsúlyozza, hogy Münchenben csak a szudéta kérdést, illetőleg a nyugati háborús veszély megelőzését tárgyalni nem esett szó. Lengyelország Senkinek megbízást nem adott érdekei védelmére, megbízottat sem küldött és így Lengyelország szempontjából a helyzet nem változott. A cseh kormány válaszában szombaton kell megérkeznie és a lengyel kormány fenntartja cselekvési szabadságát, maga fogja meghatározni, hogy mikor csatolja vissza a lengyel területeket.

A cseh-lengyel határ mentén pénteken egész napon át folyt a tüzharc. A lengyelek megtámadták egy cseh csendőrkülönítményt és 61 csendőrt megölték. A csendőrség erősítést kapott és gépfegyverekkel szorította vissz a zendülőket. Orlovában a lengyelek felgyújtották a szokol-házat és a csendőrlaktáryát. Teschen lengyel részén plakátokat ragasztottak ki, amely szerint a lengyel követelés nem lehet diplomáciai alku tárgya.

A magyar miniszterelnök rádiószózata

Budapest, okt. 1. A magyar lapok változatlan hevességgel írják a magyar követelésekről.

Imrédy Béla magyar miniszterelnök szombat este félkilenc kor rádiószózatot intéz a magyar néphez.

Amszterdam, okt. 1. A nemzetközi helyzet enyhülésére

való tekintettel a kormány elhatározta, hogy azokat a katonákat, akiknek szolgálati ideje letelt, eredeti időpontban elbocsátják. A kormány visszavonta a részleges mozgósításra vonatkozó rendeletét.

A német csapatok megkezdtek a bevonulást a szudéta-vidékre

Páris, okt. 1. Tegnap délután minisztertanács volt, melyen Lebrun köztársasági elnök méltatta Daladier érdemeit. A minisztertanács elhatározta, hogy kedden közös ülést tart a kamara és a szenátus, melyen Daladier beszámol közvetlen tárgyalásairól és utána megnyitják a külpolitikai vitát.

Berlin, okt. 1. A német csapatok péntekről szombatra virradó éjszaka, éjjel után egy órakor átlépték a határt és fokozatosan elfoglalták a müncheni egyezmény szerinti megállapított első szudéta szakaszt.

Brüsszel, okt. 1. A minisztertanács elhatározta, hogy intézkedéseket tesz a belga hadsereg békéltetésének helyreállítására. Londoni jelentés szerint a parokban beszüntették a légvédelmi fedezékek ásását.

Berlin, okt. 1. Brauchitsch tábornok, a német hadsereg főparancsnoka, tegnap este a következő napiparancsot adta ki:

Október 1-től kezdve a német hadsereg bevonul Csehszlovákiának a Vezér által felszabadított német területeire. A német hadsereg megvalósítja a felszabadított területeken a német fegyelmet és a rendet és mint legfelsőbb parancsnokának eszköze, mostantól kezdve a német fegyveres erők védelmét nyújthatja német testvéreinek.

SZINHÁZ

A Thalia évadnyitó műsora Nagyváradon

Szombaton, október 8-án 9 órakor: KÉK RÓKA (A világhírű vigjáték teljes új betanulásban. Erényi Böske, Fényes Alice, Nagy István, Mészáros Béla, Lantos Béla felléptével. Rendező: Szabados Árpád.)

Vasárnap délután 6 órakor: KÉK RÓKA.

Vasárnap este 9 órakor: KÉK RÓKA.

Hétfő 9 órakor: PROMETHEUS (V. Eftimiu monumentális színjátéka, Kádár Imre fordításában és rendezésében, a román-magyar kulturális együttműködés tiszteletére. — Beethoven, Bach és Händel kísérezésével. Nagy István és Fényes Alice a főszerepekben, a teljes együttes fellépésével.)

Kedd este 9 órakor: NINCSENEK VÉLETLENEK. Solt

Endre óriási sikerű vigjáték-ajdonsága. Fényes Alice, Erényi Böske, Harmath Jolán, Paál Magda, Rajnai Elli, Báza Éva, Nagy István, Mészáros Béla, Tóth Elek, Deésy Jenő, Réthely Ödön, Rajnai Sándor, Lantos Béla, Szabados Árpád, stb. stb. felléptével Rendező Szabados Árpád.

A feltüntetett előadásokra jegyek elővételben keddtől kezdődőleg már válthatók a színház baloldali elővételi pénztáránál naponta d. e. 11—1-ig és d. u. 4—6-ig.

24 óra alatt

KÜTÜNK KÖNYVEI

Pásztor Ede cég könyvkötészetében

Titokzatos tükrök, örök csodák között...

Látogatás a nagypiac-téri vándorcirkuszban

Néhány nap óta ismét vidám láma veri fel a nagypiac-tér csendjét. Mutatványos bódék sorakoznak fel, amelyek ezer és ezer csodával szórakoztatják a vidulásra váró közönséget. Pár pillanat alatt kis angol-parkot varázsoztak elő, amelyekben mindenki megtalálhatja a maga szórakozását. Meglátható a jelen és be lehet tekinteni a jövőbe. Itt látható a vad tigris, amelyet teljesen megszelídítettek, itt látható a csörgő kigyó, fejétől a farkáig 6 méter, a farkától a fejéig 6 méter, összesen 12 méter. Csak tessék uraim és hölgyeim. Tessék, szabad a bemenet...

A bejáratnál jobbra, mindjárt céllovölde var. A céllovölde nem csak egyszerű szórakozás, de nagyon praktikus is. A mai időkben igazán mindenkire ráfér, hogy egy kicsit gyakorolja magát a céllovásban. A közönség érthető örömmel vesz tudomásul mider telitalálatot.

Utána a „pavillon orientai” következik. Hát ilyen még nem volt. A hatalmas teremben remek tükrök fogadják az embert. Lehet válogatni, aszerint, hogy valaki alacsony kövérnek vagy magas soványnak akarja magát látni. Csak természetes, hogy az első tükrök előtt a magas soványak, a második előtt az alacsony kövérek tolonganak.

Kis ablakocskák titokzatos látványokat tárnak a nézők elé. Az első kép: Jeruzsálem látképe. Ezt a képet mindenkinek meg kell nézni, aki látni akarja Jeruzsálemet a zendülések előtt.

Utána látható Ádám és Éva a paradicsomban. A paradicsomot nagyszerűen látni, — Ádám és Éva most éppen visszavonultak. Nőé bárkája tisztán látszik az összes állatfajokkal együtt. Láthatók még a német és szöveiséges csapatok harcai. Ha már pillanatnyilag ez a harc eredetiben elmaradt, itt mindenki kárpótolhatja magát.

A legnagyobb attrakció természetesen a „Zoológiai Cirkusz”. A cirkusz ragyszerű gárdával vonult fel, elsőrangú artisták, akrobaták produkálják magukat. A gumiember egyedül álló mutatványaival pillanatról-pillanatra csodálatba ejti a közönséget.

Buda István a félkaru artista felülmúlja az összes eddig látott egyensúlyozó művészeket. Buda eddig repülőtiszt volt, aki egyik bravuros mutatványa után lezuhant és kitörte a lábát. A repülő azonban nem akarta elhagyni hivatását és most féllábbal cirkuszban csinálja az, amit eddig a levegőben csinált.

Itt van a világ legerősebb medvéje. Ez az a medve, amelyik 1912-ben Berinben, Vilmos császár előtt, birkózásban legyőzte Czaja Józsefet, a világhírű birkózó bajnokot.

A közönség egyik legkedvesebb szórakozása a lánchinta. Ilyen rendszerű lánchinta még nem volt Váradon és a közönség érthetően nagyon megkedvelte. Az a nagy népszerűség, amely a lánchintát iránt megnyilvánult arra ösztönözte a lánchinta tulajdonosát, hogy egy „ringspielt” is felállítson.

A nagyváradi „angol-park” alkalmat nyújt mindenkinek az ereje bebizonyítására. Egy

bakkecske az „erőmérő” és a bakkecske egy elmés szerkezet útján „csattanós” számot ad mindenki erejéről.

Sokan látogatják „Aida” jósnőt, aki megmondja a múltat, jelert és jövőt. A bámulattól elámuló közönség előtt bekötött szemmel elmondta, hogy 1914-től 18-ig háború volt. Most béke van. És rövidesen, ismét háború lesz. De megmondja még a világ jövőjét,

sorsát és küldetését. Mi bizonytalanságban kíváncsiak maradni. A közönségnek alaposan kinyitotta a szemét. És a zsebét...

A „Spiro-méterrel” mindenki a tüdejét próbálhatja ki. A jó erős tüdejű emberek fúváására magasra szökken a vörös csik, amely élesen mutatja a tüdő erősségét.

Ezen kívül hullámvonatot, autóversenyt, elvarázsozott kastély — nincs.

Viszont van mulattató bazar. Hogy ez milyen mulattató. Ezt nem is mondjuk meg, hogy mi. Ez olyan érdekes, hogy mindenkinek magának kell megnéznie...

„Repülő gyalogság, légi lépcső” és más katonai csodák a legközelebbi háború számára

Írta: Nyíry László ny. vezérkari ezredes

Ha ma akár a spanyol polgárháborút tanulmányozzuk, akár pedig a Távol-Keleten dúló kínai-japán mérkőzés eseményeit kíséjük figyelemmel, azt látjuk, hogy a repülőfegyvernem hadicserekmenyei a fel derítésen kívül csupán az ellen séges állások, vagy a háterszág légi bombázásában merülnek ki.

A jövőben azonban a légi-fegyvernemre adott esetekben ugynevezett „különleges feladatok” elvégzése is hárul. Ezeket a „különleges repülés” osztályába soroljuk és tekintettel arra, hogy általában kevésbé ösmertek alábbiakban röviden ösmertetjük:

Lehetnek olyan esetek, amikor a földön működő erőkkal ugynevezett „szállító repülők”-nek kell együttműködniük.

A világháború eseményei igazolták, hogy válságos harc helyzetekben csapaterősítéseket gyorsan, esetleg nagyobb távolságokra is kell a tűzvonalba dobni. Így 1914-ben, amikor a francia vonalakat a Marne-nál a németek áttörték, a francia hadvezetőség Párisból sebtében összeszedett autókön röpitette a segélycsapatokat a veszélyeztetett arcvonalra. A jövő háborújában ilyen csapatszallításokat sok esetben csapatszallító repülőgépekkel bonyolítják le.

Példa erre az angolok ciprusi hadművelete, amikor is a gyalogságot a lázadás leverésére több mint 100 kilométer távolságról szállították rendeltetési helyére.

Elképzelhetünk olyan eseteket is, amikor például az ellenség motorizált egységeivel, némely ponton áttörte vonalainkat. Ilyen helyekre — ha nagyobb távolságról van szó — például tüzgépeket lehet eredményesen repülők segítségével a kritikus frontszakaszokra szállítani.

Az abesszin, kínai és spanyol háború tapasztalatai azt is igazolták, hogy repülőgépekkel élelmiszer, hadianyagot, harcász-

közöket, lőszert, egészségügyi anyagokat, stb. is lehet szállítani. Ez főleg olyan esetekben lesz hasznos, amikor nagy hegy ségekben, járhatatlan terepen, főerőitől elvágtott vagy elkülönített csapatrészeket kell majd élelemmel vagy más anyagokkal sürgősen ellátni. Az olaszok ejtőernyőkkel még ökröket is ledobáltak, hogy ilyen elkülönített csapatok ne nélkülözzenek. A híres Alcázar védőit is repülőgépekről ledobott élelemmel tartották életben és harcász állapotban a felmentő seregek közeledő oszlopai.

Szovjet-Oroszországban, Francia- és Csehszlovákiaiban egy egészen új fegyvernem alakul: a „repülő gyalogság”, vagy más néven ejtőernyős csapatnem. Ezt a gyalogságot, amelynek minden katonáját könnyű felszereléssel, nagy tűzerőjű, könnyű gépfegyverekkel és golyószórókkal látják el, ejtőernyők segítségével dobják le az ellenség hátába. Ennek az a célja, hogy az előlről támadó saját csapatok előretörésének megkönnyítésére a repülőgyalogság az ellenség háta mögött lehetőleg meglepetésszerűen szálljon le a földre és ezáltal ott pánikot idézzen elő, összeköttetéseit szétrombolja, a parancsnokságokat lemeszározza, stb. Az első ilyen „légi lépcsők” először hídfejszerűen fészkelik be magukat az ellenség hátában és csak akkor kezdik meg döntő támadásukat, ha fedezetük mellett újabb csapatok

„szállnak földre”. Feltűnő jelenség, hogy a most folyó háborúkban ilyen repülő csapatok működéséről semmit sem tudunk. Ennek oka minden valószínűség szerint az a körülmény, hogy eddigelé a hadviselő felek egyike sem kockáztatta meg, hogy ilyen merészen, „saját szakállukra” operáló seregrészeket a teljes elvágásnak és megsemmisülésnek kitégyen. Ilyen vállalkozásnak csak akkor lehet reménye eredményre, ha egy demoralizált, erkölcsileg megtört ellenség hátbatámadásáról van szó.

A japánok jelenleg ugynevezett „romboló különítmények” repülőgépen való szállításával kísérleteznek. Vagyis ilyen különleges csapatokat ejtőernyőkkel az ellenséges front mögötti, fontosabb vasúti csomópontok, műtárgyak elrombolása céljából szállítanak földre. Előszere tettel alkalmazzák ezt az eljárást visszavonulásoknál.

A hadirepülőgépeknek még egy különleges feladata is lehet és pedig kémeknek és ügynököknek az ellenséges területre való kihelyezése. Ilyen eljárásra már a világháborúban is volt példa, amikor is főleg holdvilágos éjjeleken több igen ügyes kém szállott földre az ellenség háta mögött, hogy fontos küldetéseket eljásson.

Ezek volnának azok a különleges feladatok, amelyekről a jövő korszerű háborújában az eddiginél minden bizonnyal többet fogunk hallani.

A szesziföldék alig győzik a munkát Angliában

Londonból jelentik: A nemzetközi nyugtalansággal kapcsolatos hadikészülődések és államilános készletgyűjtések sohanem remélt módon fellendítették az angliai szesziföldék termelését. Skóciában és Írországban még a tíz év óta bezárt viskigyára-

kat is újból üzembe helyezték és nagy a kereslet a szesziföldé iparban járatos munkaerők iránt. Skócia viskitermelése 1938. őszén legalább 50 millió literrel fogja a tavalyi rekord-eredményt meghaladni.

Prága nehéz napjai

A cseh főváros felkészült minden eshetőségre

Szeptember 24

Az elmúlt hét péntek délutánján Prága már ismét viszonylagos nyugalomra fordult. A megszokott világosvárosi képét. Az új kormány kinevezése megnyugtatta a lakosságot. Mindenki elfoglalta helyét a gyárakban, üzemekben, irodákban és folyt a termelési munka.

Ez a nyugalom azonban csak látszólagos volt. Ha a figyelmes szemlélő az esti órákban akár a Vencel téren, vagy Prága bármelyik külvárosi utcájában szemügyre vette a közönséget, akkor láthatta, hogy lépésről-lépésre összeveszik Prága népe. Két-három ember vagy több, izgatottan olvassák a friss esti újságokat.

A cseh közönség normális viszonyok között is újságolvasó és nincsen olyan földműves, vagy munkás, aki legalább két három napilapra ne fizetne elő. Most azonban aratnak az újságok. Ami érthető is, hiszen óráról-órára változik a helyzet és percről-percre új fordulatot vesz a világpolitika tengelye és ezzel természetesen Csehszlovákia sorsa is.

Ma, pénteken este nyugalom van, de ez vihar előtti nyugalomhoz hasonlít. Csend. Félelmetes csend van különben is az utcákon. Prága főterét, a Vencel teret már napok óta este nem világítják a neon fényreklámok és a lámpák is bágyadtan égnek, mint máskor.

Barátaimmal vagyok, újszerű prágai magyar barátaimmal. Szabó Béla íróval, aki a Masaryk Akadémia nagydíját nyerte el tavaly egyik regényéért és dr. Waldmann Erzsébet ügyvédnővel. Már sok volt a politikából. Szórakozásra vágyunk és Prága új mozijába, a Broadway filmszínházba mentünk. A Broadway az egyik „félreeső” utcában van. „Ide nyugodtan mehetünk — mondják barátaim, — a mozi föld alá van építve és ha bombák hullnak, úgy az egyik legbiztosabb fedezéke Prágának.”

Nevetve mondják ezt. De amikor élesebben szemügyre veszem őket, akkor mintha meglátnám a tréfa mögött a véres valóságot is...

A mozi valóban bombamentes. Mélyen, lent a föld alatt van. Sokáig kell mennünk, egyik teremből a másikba, melyek mind szinte alig észrevehetően vezetnek le a mélységbe. Fiatal, szép, szőke szláv leánykák mutatják a helyet. Apródruhába vannak öltözve és gondtalanul nevetgélnek.

A Broadway filmszínházat két héttel ezelőtt nyitották meg és a csehszlovák főváros legszébb ilyenirányú szórakoztató üzeme. Óriási, nagy, kényelmes zöld bőrfotelekben ül a közönség és néhány perc múlva már a csehszlovák híradó bemutatja a világ legújabb eseményeit. Kisvártatva a film pereg: Walewska Mária élet-története. Napoleon...

Este tizenegy óra van már, amikor kijövünk. A Vencel-téri Fenix kávéház felé tartunk, amikor néhány percnéljárás után hölgyismerősöm izgatottan reám néz:

— Nem vesz észre semmi feltűnőt. Mintha valami történt volna!

Nem. Nem vettem észre semmit. A város képe olyan benyomást tesz reám, idegenre, mint az előző napon. „Nyugtalan kisse” — csillapítom.

Reám néz. Hallgat és néhány perc múlva egy előtte elfutó leánykához fordul. Csobog, gyorsan ömlik a dallamos szláv nyelv. Ismerősöm a beszéd végétől halál-sápadtan felem fordul:

— Elrendelték a mozgósítást!

A történelem szele csap meg. Már az egyik főútvonalon vagyunk és most már látom, hogy villamosok, autók, autóbuszok férfiakról hemzsegnek. Asszonyok, lányok bucsuzkodnak fölük. A Vencel téren időközben életveszélyessé vált a forgalom. Tébolyító gyorsasággal száguldanak a járművek.

Igen. Valóban rendkívüli történet. Benes elnök, mialatt mi a moziban ültünk és Napoleon szerelmi történetét néztük, elrendelte a mozgósítást...

Éjjel 12 óra

Hazafelé sietek. Prága utcáin már nem ragyognak a villanylámpák. Csak nagy távolságokra elhelyezett gázlámpák bágyadt fénye nyújt világosságot.

Az autók, villamosok és egyéb járművek lámpái kék cellofán-fénybe vannak burkolva. A kék fény csak kis távolságra világít.

Már ágyamban fekszem. Nyitva van az ablakom, amikor hirtelen élesen, elnyújtott cseh nyelvű kiáltást hallok. Várok és hallgatózom. Néhány perc múlva már német nyelvem hallom a kiáltást: — Achtung! Achtung!

Kihajolok a negyedik emeleten levő szobám ablakán. Vöröskereszttel ellátott két hölgy áll a keskeny, külvárosi utcában és most már német nyelv-

ven kiáltják, hogy valamennyi ablakot tartsuk zárva és nem szabad egyetlen lámpának sem égnie...

Prága nem fél. De elkészült minden eshetőségre.

Várja tehát a légítamadást is. A Petri hegyen a világítótorony tetejéről látni lehet a légelhárító útegek ezreit amint némán állnak és várják, hogy ha kell teljesítsék kötelességüket és megvédjék a várost.

A kórházak és konzulátusok tetőzetén hatalmas vöröskeresztek vannak felmázolva.

Nyugtalanul alszom el. Nem tudom, mit hozhat a holnap. Kint zug a város, járművek robnak. A lakosság példátlan fegyellemmel és nyugalommal eleget tesz a mozgósítási parancsoknak...

Reggel 7 óra

Még életemben vagyok, gondolom önkéntelenül is, amikor kora reggel felébredem. Visszálom a házbeli arcát. Mind nyugodtak, kipihentek. Igen, Prága lakossága valóban nem félt.

Nyolc órakor már az utcákat járom. A dolgozó Prága megkezdte az életét. Leányok, asszonyok, férfiak sietnek a munkába. Hirtelen mellette utat valami. Csinos, szép fiatal leány siet el mellettem, a vállán gázmaszkát veszek észre.

És most már mindenkinek a vállán ott látom ezt a védekező fegyvert. Mindenki ezzel megy dolgozni, gázmaszkával a vállukon, kosárral a kezükben sietnek a háziasszonyok a piacra bevásárolni és a kereskedő ezzel az iromba és mégis mennyire megnyugtató álarccal kínálja portékáját...

A lakosság nyugodt. Most már valóban nyugodt. Nem fél. Nem akarnak háborút. Békét szeretnének, de ha kell megvédik Prágát és előszörban a közírsaságot.

Egész öltönyre, kabáttra
szövet, vászon,
dél, flanel
maradékban
potom áron
most érkezett
Steiner maradókos
Calea Victoriei 3. az udvarban

János
Bácsi

már vagy két hét óta szin sem láttam. Már azt hittem, hogy maga is elrepült Godesbergbe, vagy Münchenbe.

— Engem nem hívtak meg az értekezletre, pejj hej de szerettem volna ott lenni, oszt kibicelni a rőmpartiba.

— Micsoda rőmpartiban?

— Hát ott a vezérházban. Négyen vóiak, tehát nyugodtan rőmizhettek. Henláj volt az egyik zsóker, Benes a másik. Vagy tán nem azt teccik mondani, hogy tarokkozás hejett brancsrozásra gyűltek össze.

— Ne vicceljen, János bácsi! Soha ilyen közel nem voltunk a háborúhoz, mint most. Egy hajszál választott el tőle.

— Hát bizony én nem kívántam a háborút és azt hiszem, senki a világon. Ha pedig senki se akarta, ígyse, ugyse törtélt volna ki. Vagy most ojan világot élünk, hogy mindig más következik be, mint amit emberek akarnak.

— Most már aztán Chamberlain megkapja a Nobel-díjat.

— Azt nem tudom, hogy mekkapja-e, mert akkor legalább háromfelé kellene osztania, Mussolini is pájazhat meg Rusevelt is, oszt legalább annyit részre kellene osztania, mint Csehszlovákiát akarta De egy repülőgépdíjat méltán megérdemelné, mer' annyit repült mcstanába, hogy Lindbergh is megsokallhatná.

— Jó, nem firszirozom magával tovább ezt a témát. De most igazán mondja meg, hol volt két hétig, hogy nem láttam?

— Megmondom: egreciroztattam az anyósomat tekintettel az új törvényre, hogy a nők is be kell vonuljanak. De ilyen az én pechem: kitört a béke és az anyósom tovább is otthon marad — civilbe!

MEGJELENT a Gál Zoltán-féle

Román-magyar

és Magyar-román

egykötetes

SZÓTÁR

második bővített kiadása
Ára 25 lel. — Kapható mindenütt!

Per indult egy majom miatt

Két cirkuszigazgató között indult a peres bonyodalom

Dayton az emlékezetes daytoni majomper tette híressé. Most minden kilátásunk megvan rá, hogy a második majomper révén Nagyvárad is a világ érdeklődésének homlokterébe kerül. Erre az érdeklődésre annál is inkább számíthatunk, mert Dayton esetében mindössze elvi jelentőségű vitáról volt szó, amikor a derék daytoni polgárok kétségbevonták Darwin elméletét s tiltakoztak az ellen, hogy az ember a majomtól származik. Ezzel szemben nálunk ténylegesen majom a per főszereplője.

Az emberek, Leibovici és Popescu ur, csak mellékes szerepet játszanak, azáltal, hogy az üzletet ők kötötték, illetve ők akarták megkötni. Leibovici ur tudniillik cirkuszigazgató, míg Popescu urat, mint állatsereglet tulajdonost ismerik a cirkusz világában.

Tekintve, hogy Leibovici urnak nincs állatsereglete, Popescu urnak pedig nincs cirkusza, gyakran megtörténik, hogy a két ur egymásra fanyalodik és olyankor közös kasszára szórakoztatják az élvezetekre vágyó közönséget. — Történt azonban, hogy egy alkalommal elváltak útjaik s ekkor még egy utolsó nagyszabású üzletet bonyolítottak le.

Leibovici eladott egy orosz-lánkölyköt Popescunak — keireccel együtt. Az orosz-lánkölyök vételárát 8.000 leiben állapították meg. Ezenkívül pedig megállapodtak, hogy a keireccért, mivel neki két majma van, Popescu egy majmot ad Leibovicinak.

Popescu a 8.000 lei készpénzt, az orosz-lánkölyök ellen értékét ki is fizette Leibovicinak, a majmot azonban nem adta át. A két vállalkozó különböző irányban indult utnak és hosszú ideig önállóan folytatták mesterségüket.

Az elmúlt napokban azonban megérkezett Nagyváradra a cirkuszával Leibovici ur és néhány nap múlva betoppant az állatseregletével Popescu ur is. A két régi ismerős rövidesen egymásra talált és Nagyváradon a cirkusz és az állatsereglet tulajdonos itt ismét közös rendezésben igyekeztek a nagyérdemű közönséget szórakoztatni.

A szórakoztatás azonban már a vége felé jár, a jövő hét elején ismét elválnak a társak és a cirkuszigazgató szerefné biztosítani járandóságát: felszólította Popescut, hogy adja át a neki járó majmot. Popescu azonban hallani sem akar a majom átadásáról.

Leibovici most a bírósághoz akar fordulni, felkeresett egy

helybeli ügyvédet, és megakartá bizni, hogy „a követelést képező majmot”, az itt tartózkodási idejük alatt foglalja le. A követelés jogossága valóban nem vitatható, mert a majom, az orosz-lánkölyök és a keirecc eladása folytán Leibovici tulajdona lett. Az erdélyi jog azonban ilyen esetekben nem ismer lefoglalási lehetőséget. Ezért az ügyvéd azt tanácsolta a cirkuszigazgatónak, hogy vegye erőszakkal birtokába a tulajdonát képező majmot és ha az állatsereglet tulajdonosnak valami panasza lesz — majd pereljen. Az ügyvéd a világtörténelem második majomperében készségesen vállalja majd a védő szerepét... Török Tibor.

Petőfi és Eminescu

A szervezett munkásság október 15-én a színházban Eminescu és Petőfi emlékünepélyt rendez.

A történelem, mint eddig jónéhányszor, most is a dunai kisrépek összefogására utal.

A német „Drang nach Osten” vezérmotivumát a múlt század elején a Habsburgok fújták. A Birodalom az, amely kiméletlen erővel és brutalitással halad célja felé, möhöz étvágyában megsemmisíteni akarván a Dünamederében élő kis nemzetek függetlenségét.

PETŐFI lángésze már majdnem egy évszázaddal ezelőtt felismerte azt a veszedelmet, amelyet a Habsburgok terjeszkedési vágya a kis népekre jelentettek. A francia forradalom indította el azt a lavinát, amely 1848-ban a szabadság vágyát a magyar népből kirobantotta. Az ezeréves jobbágság eltörlését követelik és Petőfi lánglelkű szavakban, versekben küzd, beszél, szóval a nép érdekeiért. Testvériség, egyenlőség, szabadság van a zászlójára írva. De nemcsak a magyar nép szabadságát áhitozza, hanem az összes dunai elnyomott kis népek szabadságát, testvériségét hirdeti.

Eminescu akkor született, amikor Petőfi már egy éve halott.

Európa túl van azon a nagy megrázkódtatáson, amely a francia forradalommal kezdődik és a magyar szabadságharc leverésével végződik. A sötét reakció, a „szent szövetség” az ur mindenhol.

Élete szertelen és változatos. 14 éves korában hagyja félbe tanulmányait Cernautiban, hogy egy vándor szintársulathoz szegődve, bejárhassa az országot. Városról-városra járnak, nyomorognak a társulattal együtt, majd megünvén ezt az életet, Bécsbe megy és folytatja tanulmányait.

Vándorlása közben ismeri meg a román népet, — a román parasztot.

Híres „Doina”-jában „Dela Nistru până la Tisa” a román-

ság elnyomásáról kesereg és látnoki erővel jóslja meg az összrománok egyesülését. Mint Petőfi, úgy Eminescu is a népért — a parasztiért küzd, akinek rettenetes helyzetén akar segíteni. A román parasztot nemcsak a román bojár fanariota ur, hanem a magyar nemes, osztrák beamter, orosz herceg és földesur is elnyomta.

A két költő élete ugyanazon sikon zajlik. Ugyanazon célok érdekében. Mindent a népért. Haláluk is tragikusan egy.

Eminescu és Petőfi géniuszai segítsenek a felismerésben és a román és magyar nép, őszintén kölcsönös megértéséből kell fakadjon az a jólét, az az ellentálló erő, amely biztosítja a két nép jövőbeni létét és elősegíti boldogulását. E. F.

Vádat emeltek

Dandea volt marosvásárhelyi főpolgármester ellen

Dandea Emil dr Marosvásárhely volt ideiglenes bizottságának elnöke, Urzica Dumitru főszámvevő és Dandea Simion városi vezértitkár ellen még a Goga kormány működése alatt eljárást indítottak. A vizsgálóbíró most fejezte be a tanú kihallgatásokat ebben az ügyben

és közölte az érdekeltekkel, hogy Dandea Urzica és Pantea ellen hivatalos hatalommal való visszaélés és közvagyon hűtlen kezelése miatt vádat. A vádlottak az elsőfokú vádhatározat ellen tíz nap alatt fellebezhetnek a táblai vádtanácshoz.

Öngyilkos lett a visszaélések miatt felfüggesztett dorohoi-megyei szubprefektus

A fővárosi Capitala című lap jelentése szerint Alexianu G. egyetemi tanár, királyi helytartóhoz jelentés érkezett, hogy a dorohoi prefektúra pénzügyi-kezelése körül szabálytalanságok történtek. A királyi helytartó vizsgálatot rendelt el és annak vezetésével megbízta Popovits Zaharia közigazgatási vezérfelügyelőt. A vezérfelügyelő a vizsgálat alapján közölte a királyi helytartóval, hogy súlyos visszaéléseket le-

jezet le és azokat Beiu Artur. Dorohoi megye szubprefektusa követte el. A királyi helytartó ekkor felszólította a dorohoi megyei prefektust, hogy foglalja le Beiu szubprefektus vagyonát, ezenkívül felfüggesztette állásától a szubprefektust. Beiu szubprefektus közben elűnt és holttestét most találták meg Sinaia közelében. Revolverrel főbelötte magát és meghalt.

Saját szállodáját is magával viszi az uton Hans von Stuck, a híres autóversenyző

Feleken — mint minden évben — az idén is megrendezik a nagyszabású hegyi autóversenyt. Az idei versenyt talán még a szokottnál is gondosabban készítik elő s azori — mint versenyző — megjelenik Titeanu, sajtó és propagandaügyi miniszter is. A verseny nemzetközi jellegét biztosítja Hans von Stuck, a német autóvezetői gárda éllovasának jelenléte. Hans von Stuck tegnap kereszttulutazott Nagyváradon. A kiváló versenyzőt a határon az Autoclub nevében Florian Ovidius fogadta. Hans von Stuck az autója mögött egy „külön lakosztályt” vontatott. Elmondotta, hogy versenyei során sohasem száll meg szállodában hanem a magával vitt kocsiában lakik. Hans von Stuck azonnal továbbfolytatta útját Kolozsvár felé.

CHAMBERLAIN ESERNYŐJE

Chamberlain, mikor repülőgépen Berchtesgadenbe utazott, mint angol gentlemanhez illik, esernyőt is vitt az utra. A „Paris Soir” most azt írja, hogy esernyőjét majdnem ott felejtette Hitler vezér és kancellár villájában. Az utolsó pillanatban azonban észébe jutott „minden rendes angolnak ez a hűséges utitársa.”

IPAROS UJSÁG

Az adófizetési rendszer és az adóbehajtás egyszerűsítése

A különböző adónemek egységesítése

A pénzügyminisztérium megkezdte az előmunkálatokat az adóreform tervezetének előkészítésére. Az új adórendszer megalkotásánál egyelőre foglalkozni kell az egyes adózó rétegek teherbíró képességét, az adófizetési és adóbehajtási rendszer egyszerűsítését és a különböző adónemek egységesítését.

Ami az adóalanyok teherbíró képességét és az adóterhek megoszlását illeti, úgy a Kereskedelmi és Iparkamarák szövetsége a készülő adóreformmal kapcsolatban kimutatást közöl, amely szerint az 1935. évben a nemzeti jövedelem 117 milliárd lej volt, ugyanakkor az adóterhek 34 milliárd 76 millió lejt tettek ki, vagyis a nemzeti jövedelemnek 29,2 százalékát emésztették fel. Az 1936. és 1937. években a nemzeti jövedelem körülbelül 10

milliárd lejjel, vagyis 9 százalékkal emelkedett, ugyanakkor az adóterhek növekedése 7 milliárd lejt tett ki. Ennek alapján megállapítható, hogy a múlt évben a nemzeti jövedelemnek körülbelül 32 százalékát a fiskusnak kellett beszedni.

Ismeretes, hogy az adóterhek nagyobb részét a közvetett adók teszik ki. Az 1933-34-es pénzügyi évben a fejenkénti egyenesadó teher 186 lejt, a közvetett adóterhek pedig 404 lejt tett ki. Az 1936-37-es pénzügyi évben az egyenesadó teher fejenként már 256 lejt tett ki, míg a közvetett teher 555 lejre emelkedett fejenként. A folyó pénzügyi évben az egyenesadó terhek fejenként 335 lejre, a közvetett adóterhek pedig 608 lejre emelkedtek.

Ami a különböző adónemek egységesítését illeti, úgy az adózó felek gyakori nehézményezés tárgyává teszik azt a tényt, hogy a sok különböző adónem az adómegállapítást és behajtást megnehezíti. Ezen kérdés elbírálásánál nem szabad szem elől téveszteni azt a tényt, hogy az egyenesadó teher sokszorosan megnövekedne akkor, ha a különböző közvetett adóterheket leegyszerűsíteték. A közvetett adóterhek nagy részét a közönség majdnem észrevétlenül viseli, egészen kis részletekben, bélyegilletékek, fogyasztási adók stb. formájában. Ez az eloszlódás nagyban elősegíti azt a lélektanilag magyarázható jelenséget, hogy a mindennapi élet fogyasztásával összefüggő közvetett adónemeket a közönség könnyebben viseli.

A váradi „Építőiparosok Szövetségének” hírei

— A villanyszerelő szindikátus október hó 4-én, kedden este 7 órakor taggyűlést tart.

— Az építésszek és mérnökök szokásos heti gyűlése október 6-án, csütörtökön este, 7 órakor lesz.

— A házbizottság október hó 4-én, kedden este 7 órakor gyűlést tart.

A Kisiparos Liga hírei

— Néhai Bátori Dániel alelnökünk sarkóavatása f. hó 2-án (vasárnap) délelőtt 11 órakor a Rulikovszky uti Orth. Izr. templomban lesz megtartva. Ezenfelkérjük a Kisiparos Liga tagjait, hogy ezen sarkó-avatás alkalmával, megjelenésükkel az elhunytal szemben megemlékezésünknek adjuk kifejezést.

— A nőiszabó iparosok elnöke felkéri tagjait, hogy nehaj Bátori Dániel a Kisiparos Liga volt alelnöke sarkóavató ünnepségén teljes számban megjelenjen szíveskedjenek.

— Az otthon-bizottság f. hó 3-án (hétfőn) este 8 órakor a Kisiparos Liga helyiségében ülést tart.

— Szűcsiparosok szindikátusa f. hó 6-án (csütörtök) este fél 8 órakor a Kisiparos Liga helyiségében, Str. Avram Iancu 13, taggyűlést tart, melyre minden egyes szűcsiparos megjelenése fontos.

— A Kisiparos Liga Ügyvezető Bizottsága vasárnap délután fél 4 órakor ülést tart.

— A Kisiparos Liga otthon-bizottsága folyó hó 9-én (vasárnap) délután kultur előadást rendez. Előadó dr. Klein Ernő orvos ur.

ELNÖKSÉG

Kultúrelőadások a Kisiparos Liga helyiségében

Dacára a mai nehéz időknek Kisiparos Liga otthon-bizottsága szükségesnek tartja iparostársait kulturális téren való további fejlesztésére. — Ezen szükségesség tudatában minden lehetőséget igyekeznek elkövetni, hogy feladatának száz százalékosan tegyen eleget. Az utóbbi időben munkájukat egy könyvtár felállításának sikere koronázta s ezen keresztül is igyekeznek tagjai kulturális igényeinek rendelkezésére állani.

Ujabb előadások sorozatát indítja meg, mely arra lesz hivatva, hogy úgy egészségi, mint társadalmi tudomány és az új törvényrendelkezések ismertetését szolgálja. Ezen kultur előadások előadói városunk közismert és képzett szaktekin-

télei.

Az első ilyen kultur előadásunk f. hó 9-én délután lesz megtartva, melynek előadója az általánosan ismert és jóhírnévnek örvendő dr. Klein Ernő orvos ur.

Minden bizonnyal az iparostársadalom örömmel vészi a Kisiparos Liga otthon-bizottságának ezen nemes ténykedését és úgy a jövőben, mint a múltban is az iparostársaink nagy érdeklődésére a terméink kicsiknek fognak bizonyulni.

Az otthon-bizottság gondoskodni kíván a kulturális előadások befejeztével tagjainak további szórakozásáról és ezért minden egyes alkalomkor teaestével fejezi be aznap szórakozásukat.

Rómából visszarendelték a Spanyolországban állomásozó olasz repülőket

Az olasz gyalogság nem kapott hasonló parancsot

London, okt. 1. A Daily Telegraph jelenti Sansebastiánból: Itteni diplomáciai körökben nagy feltűnést keltett az a hír, hogy az olasz kormány visszarendelte a Sansebastián környékén és a Majorca szigeten állomásozó olasz repülőket. A Spanyolországban harcoló olasz gyalogság még nem kapott hasonló tartalmú rendelkezést.

A felkelők főhadiszállása jelenti: Az ebroi fronton folytatjuk az előrenyomulásunkat, a

castellori fronton az ellenség több támadását visszavertük. Ugyanúgy megállítottuk a köztársaságiak támadásait a viveri szakaszon és Andaluziában is.

Makulatura

niságpepir nagy tételben is kapható

Pásztor Ede cégnél

Oradea, Piața Mihai Viteazul 4. sz.

Új fajta szakkönyv

Angol tanár könyve a légi háborúról

London, szept. 30. Az egész angol sajtó nagy cikkekben tárgyalja J. B. S. Haldane professzor új könyvét, mely a modern légi háborúról szól. Haldane korunk egyik legkiválóbb biokémikusa, a mérgező gázok nagy szakértője. Hónapokat töltött a polgárháborús Spanyolországban s így nemcsak elméletben, hanem gyakorlatban is igen széleskörű tapasztalatokat szerzett.

A könyv igen éles támadásokat tartalmaz az angol kormány ellen. Azzal vádolja a kormányt, hogy a nép figyelmét csak a gáz- és gyújtóbombákra hívja fel, pedig az igaz veszedelem a robbanó bomba, ez ellen lehet a legnehezebben védekezni. A professzor szerint a gáz- és gyújtóbomba az újabb háborúban nem vált be, de annál inkább bevált a robbanó bomba.

— Gáztámadás nem lesz, még pedig igen egyszerű okból — írja Haldane. Ugyanis egy bizonyos súlyú robbanó bombáival sokkal több embert meg lehet ölni, mint ugyanolyan súlyú gázzal.

Erősen kritizálja Haldane professzor azokat a gázmaszkokat is, amelyeket az angol belügyminisztérium a polgári lakosság számára készített. A katonai gázálcokkal máinkább meg van elégedve.

Véleménye szerint a gyújtóbombáktól épúgy nem kell félni, mint a gázbombáktól. Spanyolországban a gyújtóbombák hatástalannak bizonyultak. Madridra igen sokat dobáltak, de nagyon kevés kárt okoztak. Mégis lehetséges, hogy az ellenség gyárakra és élelmiszerraktárakra gyújtóbombákat fog dobni.

A robbanó bomba hatása a legborzalmasabb. Leírja, hogy a Spanyol városoknak robbanó bombákkal történt bombázásakor hogyan omlottak össze pillanatok alatt a házak, hogyan robbantak semmivé férfiak, asszonyok, gyerekek.

A legfontosabb, hogy a robbanó bomba ellen védekezzünk. A ballonhálózatban Haldane nem nagyon bizik, nem hiszi azt sem, hogy légháritó ágyúkkal és üldöző repülőgépekkel megfelelően védekezni lehessen ellenük, ámbar a légháritó ágyúk jó szolgálatait tették Valenciában és Barcelonában.

A védekezés egyetlen hatásos módja: minél mélyebbre bujni a föld alá. Erre a célra pedig alkalmasabb egy kertben ásott, cikcakokban haladó mély árok, mint a pincékben berendezett menedékek.

A „JÓ ÖREG CHAMBERLAIN” ARCKÉPE

Egy puritán ember pályafutása -- békéig

Birmingham lakosai körében nagyon népszerű a Chamberlain-család. 1910-ben egy londoni újságíró nevetett az ugynevezett Chamberlain-legendákon, amelyek szerint ennek a birminghami családnak a gyermekei okvetlenül szerepelni fognak a szigetország történetében. Kocsmában folyt le a beszélgetés, melynek egy önérzetes polgár a következő szavakkal vetett véget: „Hiába nevet, Birminghamban dolgozik most az egyik Chamberlain-fiú, aki egy szép napon még brit miniszterelnök lesz.” Milyen igazat mondott ez a derék angol, igaz, hogy a jóslat csak 28 év múlva következett be, túlélve a jóst magát. De azt még a merész birminghami sem álmodta, hogy az ő védencére fog feltekinteni a világ közvéleménye és az ő ajkáról várja a döntő szót: Béke, vagy háború!

1868-ban látta meg Neville Chamberlain Birminghamban a napvilágot. Apja, a város polgármestere elsőszülött fiát, Austint már a bölcsőben politikusnak szánta. A hat évvel fiatalabb Neville, Austin mostohatestvérét is ugyanerre a pályára akarta adni, de a gyerekeknek semmi kedve sem volt hozzá.

Mint a többi jómódu angol szülők gyermeke, Neville is Rugbyben járt iskolába, majd elvégezte a jogot a birminghami egyetemen. Mindig szerette a friss levegőt és a természetet, így kikunyerálta apjától, hogy a Bahtama-szigeteken megvegye birtokát ő vezethesse. Majdnem 8 évig próbálta itt vélt mezőgazdasági érzékét gyümölcsöztetni. A végén valóság gal büszke volt, hogy félszáz ezer angol font veszteséggel zárhatta le a sikertelen üzleti év mérlegét. Visszament Birminghambe komoran és elkecsereddéssel szívében. És itt meg kell állanunk egy pillanatra!

Sikertelenség! Elkecsereedés. Ennek a két szónak köszönheti Neville Chamberlain mostani diplomáciai sikereit. Amikor bosszúság érte és nem sikerült valami, a sovány, nyurga ember összeszorította fogát, egy szóval sem panaszkodott senkinek, de megesküdött, hogy nem tágít, míg el nem éri, amit akar. Hallatlan szívóssággal tud küzdeni.

1913-ban már szülővárosának tanácsnoka és vezetőembere. Itt nyilatkozik meg benne először a diplomáciai tehetség. Két évre rá már apja örökébe lép és Birmingham polgármestere. Olyan éleslátással vezet az ügyeket, hogy London felfigyel tevékenységére és megkezdődik politikai pályafutása.

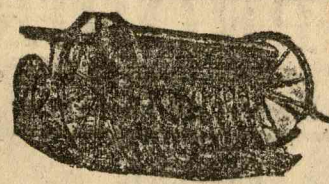
Lloyd George felfedezi és a National Service vezérigazgatójává nevezi ki. Előre körvonalozott programmal lát munkához, de érzi, hogy nem neki való a munkakör és 14 hónap múlva köszönettel visszaadja a megbízást. Ebben a tetteben találjuk meg jellemének második fővonását, a reális alapon mozgó önmérsékletet és a helyzet éles szemmel való felismerését. Mindig pompásan tudja, mit kell csinálnia és képes-e elvégezni a reábizott feladatot. Amelyik pillanatban Chamberlain azt fogja találni, hogy nem képes elvégezni a reábizott munkát, le fog mondani a miniszterelnökségről.

Megint a sikertelenség vette rá Chamberlaint, hogy 1918-ban jelöltetni hagyta magát és bevonult az alsóházba. Egyik barátja jegyezte meg képviselői pályafutásáról nevére: „Neville olyan az alsóházban, mint a padok: kemény és hallgat.” Tényleg, 1922-ig senki észre sem vette, annál inkább, mert Austin fivére ekkorra már minden lehető tisztségét viselt és „szakállas politikus” volt, akit mindenki ismert már.

Postaügyi minisztersége után — amit maga sem tudott megérteni, miért kapta meg — közegészségügyi miniszter lett. Fordulópontot jelentett az a beszéd, amit ebben a tisztségében mondott az angol parlamentben a gyermekágyi halálozások csökkentésének szükségességéről.

Hogy jól megértjük ezt a lélektani pillanatot, tudnunk kell, hogy az angol alsóházban szentimentalitással sok mindent el lehet érni. Az angolszász népekre ez általában érvényes. Neville Chamberlaint mindenki száraz üzletembernek ismerte eddig, aki beszédeit egy hangon mondja el, Mikor azonban anyját hozta fel példának, aki akkor halt meg, mikor ő született, hangja puhább lett és halkabb és az MP-k, a szigorú képviselő urak látták az arcán a belső felindulás nyomait. Megnyerte a képviselőtársak szívét. Meglátták benne az embert. Valahogy közelebb hozta a zárkózott jellemű Chamberlaint ez a pillanat az emberekhez. Beszédesebb, mosolygós lett.

A szociális kérdéseken kívül természetesen pénzügyi kérdések érdekelték és 1931-ben, amikor már másodszor nevezte ki a király pénzügyminiszternek, óriási jelentőségű változást idézett elő az angol pénzügyi politikában: megváltoztatta Nagybritannia évszázados szabadkereskedelmi politikáját és bevezette a vámrendszert. Ekkor már minden-

Hofherr-Schranitz-Clayton-Shuttleworth R. T. Budapest
Vámmentes vetőgépek,
HSCS nyersolajtraktorok
„SUPERIOR” acélkeretes
cséplőgépek és összes egyéb

mezőgazdasági gépek legtökéletesebb kivitelben. Kaphatók: „CORVINUS” Turnătorie de Fier și Fabrica de Mașini din Cluj S. A. — Secția: Mașini Agricole, Cluj, Calea Regele Ferdinand 62. Telefon 12-17. — Biharmegyei képviselő:

WOHANKA és T-sa U. óda R. T. Oradea, Aleea Romei 1.

ki tisztában volt azzal, hogy Chamberlain a jövő emberét. Különösen, aki közelebbről ismerie, láthatta azt a példátlan munkabírást, amivel minden akadályt legyőzött életében és ami garanciát nyújt arra, hogy az angol jövő és Európa békéje utjából elgördíti majd a mázsás követet.

Chamberlain készítette elő az emlékeztető angolai konjunkturát, amely munkanélküliek millióinak tett kenyeret a szájába. Amikor keresztülvitte az ehhez szükséges törvényeket és rendeleteket, amikor majdnem összeroskadt már a munkától — elutazott Skóciába halászni. Már hajnalban a horognál volt és gyönyörködött a vizek játékában.

VI. György trónralépése után harc, propagandabeszédek, cselszövés nélkül foglalta el Baldwin örökét, amely szinten fejedelmi hatalmat biztosít számára. Mert Angliában a miniszterelnök a világbirodalom lelke és alkotó szelleme. Amikor a 69 éves Chamberlain bevonult a Downing-streetre, mindenki azt hitte, hogy az új idők szelleme évekre ki lesz zárva az angol kormányzástól. És mi történt?

Pörölyütések gyorsaságával kezdte meg az alkotást a 69 éves fiatalember, aki szédülétes tempót diktált a nemzetvédelem és a világbirodalmat érdeklő összes problémák terén.

Nemrégiben megkérdeztem egy átlagangoltól, hogy mit tart Chamberlainról? — Gyakorlati ember, reális gondolkodású és fiatalos — hangzott a válasz. — A szürkeségből jött, mint a XX. század vezető politikusai, egyenesbeszédű és őszinte, nem kertel. Őszinte beszélgetés volt — mondja most Hitlerre vonatkozólag — barátságos és meg vagyok elégedve, hogy mindketten tudjuk, mit gondol a másik. —

Egy egyszerű ember, egyszerű kijelentése. Erre van szüksége a világnak és nem szölamokra. Szabad idejében, halászáton kívül, madarak és rovarok életével foglalkozik és büszkén beszél lepkegyűjteményéről.

Mint az óráítás, olyan pontosan érkezik az ülésterembe és a kényelmetlen elnöki széken órákig ül. Mindenkinek személyesen válaszol, rendszerint az ellenzéknek beszél, mintha mindig meg akarná győzni őket. Amikor bejön, mindenkihez van egy jószagos mosoly, amely mindenkiben

bizalmat gerjeszt. — „Végre olyan ember kezében van a világ sorsa — sóhajtott fel nem régen egy londoni diplomata — akiben bizunk.”

Jogos a remény, hogy Chamberlain meghozza Európának a rég óhajtott békét. Amilyen szerény ő, mint magánszemély olyan keményszavú és erőskező, mint hazája szolgálója.

Legjellemzőbb Chamberlainre, a politikusra az a beszéd, amit Eden volt külügyminiszternek a kabinetből való kiválásakor mondott: „Az ellenzék tisztelt vezére azt mondta, hogy én hajlongva megyek Mussolinihez. Ilyenfajta csipkedések nem érintenek engem. Csupán meggyőznek, hogy akik így beszélnek, nincsenek tisztában hazánk nagyságával. Ez nagy ország, erős ország, állam, amely középpontja egy nagy birodalomnak. Erre az országra emberek megszámlálhatatlan milliói néznek fel és várják tőle az irányítást. Hatalmas ország kötelessége feladatokat elvégezni és olyan dolgokat csinálni, amiket egy kicsi, vagy gyenge állam nem mindig engedhet meg magának — tudniillik — nagylelkűséget gyakorolni...”

Chamberlain miniszterelnök egy erős ország erős vezérének érzi magát. A 100 milliós birodalom polgársága áll egy emberként mögötte. Chamberlainnek sikerül talán elhárítani a háborút Európáról. Felelősége nem hiába imádkozik a Westminster apátságban a békéért és az uráért.

Vizsgálat a belga „rexisták” ellen

A Havas ügynökség brüsszeli jelentése szerint tovább folyik a vizsgálat a rexista katonai jellegű szervezetek és a flamand nacionalisták ellen. A „Vlammische National Verbond”, a flamand nacionalista szervezet amszterdami székházában ismételtén házkutatást tartottak. Megállapították, hogy ennek a szervezetnek a tagjai több ízben kijátszották azt a törvényt, amely tiltja a katonai jellegű szervezkedést. A házkutatások alapján Vigneron rexista szenátor ellen az államügyészség vádat emelt.

Rádió műsor

VASÁRNAP

București 7.30 Ritmikus torna, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 9.55 Istentisztelet közvetítése. 13.15 Hírek 13.20 A Predescu-zenekar hangversenyének közvetítése. A hangverseny szünetében kb. 14.10 Hírek. Majd: A hangverseny folytatása. 15.10 Vidám óra. 15.30 Mezőgazdasági szakelőadás. 19. Időszaki anyagok 19.17 Táczene közvetítése. Majd: a szünetben, kb. 19.58 Sport híreknek adása. Utána: 20. A tánczene folytatása 20.30 Operettlemezek. 21. A hét hangjai. 21.15 A Rádió-zenekar hangversenyének közvetítése, Volanescu énekesnő részvételével. 22. Hírek. 22.40 Gramofonlemezek. 23. Sport hírek. 23.15 Gramofonlemezek. Majd: Hírek közvetítése külföldre németül és franciául. Utána: Közlemények.

Budapest I. 10.30 Hírek. 11. 12.10. Egyházi ének és szentbeszéd a Koronázó-főtemplomból. A szentbeszédet Holik Samu dr. mondja. 12.15—13.15 Görög katolikus istentisztelet. Predikál: Kiss Andor dr. 13.20 Pontos időjelzés. 13.30 Déli órszolgálat és térzene az Országzászlónál. 14.45 Hírek — 15. mezek. 19. Előadás. 19.30 Cigányzene. 20.15 Szlovák hírek. 20.20 Hírek. 20.30 Csevegés. 21. Sport hírek. 21.10 Vigjáték. — 22.40 Hírek. 23.05 A rádió szalonzenekara. 24. Hírek. 24.10 Jazz. 1.05 Hírek külföldi magyarok számára.

HÉTFŐ

BUCUREȘTI. 7.30 Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13. Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vízállásjelentés. 13.10 Déli hangverseny közvetítése. Közben sport hírek. 13.40 Gramofonlemezek. 14.15 Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30 Gramofonlemezek. 15. Hírek. 16.45 Előadás. 18. Időszaki anyagok. — 19.17 Gramofonlemezek. 20.10 A Rádiózenekar hangversenyének közvetítése. 21.25 Kamarazene. 22. Hírek. 22.20 Lázár Mircea énekel. 22.45 A Rádiózenekar hangversenyének közvetítése. Majd hírek közvetítése külföldre németül és franciául. Utána közlemények.

BUDAPEST I. 7.45 Torna. Utána gramofon. 8.20 Étrérend. 11. Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 12.10 Vizjelzőszolgálat. 13. Déli harangszó. 13.05 Zongoraszámok. 13.30 Hírek. 14.20 Pontos időjelzés. 14.30 BSZKR zenekar. 15.35 Hírek. 16. Árfolyamhírek. 17.15 Diákléletről. 17.45 Pontos időjelzés. 18. Előadás. 18.30 Cigányzene. 19.30 A Frontharcos Szövetség alelnökének előadása. 19.45 Harsona és nagybőgő számok. 20.17 Hírek szlovák nyelven. 20.20 Hírek. 22.45 „Török László-est. 22. Hírek. 22.20 Operaházi zenekar. 23.30 Felolvasás. 23.45 Hanglemezek. 24. Hírek angol és francia nyelven. 1.05 Hírek külföldi magyarok számára.

APRÓHIRDETÉSEK

Előfizetési díj havonta 40 lei — Megjelenik mindennap

POSTA

Iskolás gyermekek részére Gál Zoltán-féle Román—magyar és Magyar—román kézi-szótár egy kötetben 25 lejért kapható a Pásztor Ede papír- és inkszerüzletben, Piaja Mihai Viteazul 4.

ÁLLÁS

Irodai munkaerőt, fiatalot, román-német levelezőt (esetleg nőt) felvesz vállalat. Ajánlatot Szerény jelígre a kiadóba. 3960.

Ujságárusokat jó keresettel egész napi elfoglaltsággal felvesszünk. Jelentkezni a kiadóhivatalban.

Diótörő munkálányok állandó munkára jelentkezzenek. Fehér diótörőde, str. Avram Iancu 5. I. em. 3949

Jómegjelenésű csakis intelligens hölgyeket és urakat szép keresetért juttatunk ügynöki teendők elvégzésével. Cím a kiadóban. 3446.

Mindenes leányt keresek azonnalra jó bizonyítványokkal Bazilina, str. Grivitei 30. 4047

VÉTEL-ELADÁS

Makulatura ujságpapír kapható kis és nagy mennyiségben Pásztor Ede cégnél Piaja Mihai Viteazul 4.

Varrógépet használtat, házi szükségletre, megvételre keresek. Salamon, dohánytőzsde, Str. Gen Mosoiu 6. 4049

Eladó ház szőlő, gyümölcsös sel, Calea Ruinelor 14. Petőfi ucca folytatása. 4064

Eladó 400 öl terület, 200 öl szőlő, 200 öl vetemény és gyümölcsös, lakóházzal, szoba, konyha, nyári koryha, dísznó-akol, baromfi udvar. Hágó-ut kápolna oldal, Morvai-féle szőlő. Calea Plunilor 9. 4063

Ház hely Iosia telepén Aradi-ut közelében eladó. Nagy Imre mérnök, Vlahuta ucca 80. Telefon 25—37. 4062

A nagyállomástól alig öt percrenyire, a volt városi szőlőtelep mellett, házépítésre alkalmas parcellák, köztük több sarokhely is eladó. Értekezni a tulajdonosnál délelőtt 9-ig, délután 2—4 óra között Str. Fran-
ceza 12. 2420

180 kiló szinaranyat raboltak el a Nizza-párisi gyorsról

Páris, okt. 1. Néhány bandita fegyveres támadást követett el Marseille közelében St. Barthelemy állomáson a Nizza és Páris között közlekedő gyorsvonaton, amelyet teljesen kiraboltak. A banditák megsebesítették a mozdonyvezetőt, aklnek jobb kezét lötték át revolverrel. Megállapították, hogy mintegy 10—12 álarcos bandita követte el a vakmerő támadást.

A rablók azt a vagont rabolták ki, amelyben az értéktárgyak és a pénzszállítmányok voltak.

A rablóknak sikerült a vagonról leemelniök egy ládát, amelyben 180 kilogramm tiszta arany volt, amit Beiga Kongóból szállítottak. Ezerkivül két más ládát is elloptak értékes ékszerekkel.

Cukrárszoknak tortalap, papírtálca, mignon papírok, papírszalvéták nagy választékban a egolcsóbban Pásztor Ede cég papíráruházában.

NYOMATOTT PÁSZTOR EDE
CÉGNEL ORADEA
PIATA MIHAI VITEAZUL 4

32 nyilvános helyiséget zártak be Váradon az egészségügyi offenzíva során

A tegnapi nappal véget ért Nagyváradon az egészségügyi offenzíva. Az egy hónapi megfeszített munka után, mutatkozik-e valami eredmény, van-e látszata és lesz-e folytatása?

Dr. Filip Aurel városi tisztifőorvos a hivatalában most készíti el az egy hónapos egészségügyi kampány kimutatását. A tisztiorvosok kerületenként betérjesszítették jelentésüket és a jelentések egy kimutatásba összefoglalva a város pontos egészségügyi keresztmetszetét adják.

A tisztifőorvos ezenkívül egy másik kimutatáson is dolgozik. A kimutatást tíz évre visszamenőleg készítik el és az pontos összehasonlításul szolgál.

Az egy hónapos egészségügyi offenzíva a legjobbkor jött — mondotta Filip főorvos.

Természetesen elsősorban a községekben volt jelentős hatása, de megmutatkozott az eredménye és a szükségessége itt a városban is.

Ennek az egészségügyi offenzívának két oldala volt: közegészségügyi és tisztasági oldala és akciónk is ebbe a két irányba terjedt ki.

Tisztában voltunk azzal, hogy az egészségügyi offenzíva rendelkezései üdvösek, de csak a kampány lebonyolítása közben és most a végén látjuk, hogy mennyire szükségesek és sürgősek voltak.

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy megváltoztattuk a város külső képét és az akció meggyógyított minden beteget, de mindkét tekintetben jelentős javulás tapasztalható.

Ha előbb a külső eredményeket nézzük, elmondhatom, hogy számos helyen intézkedtünk az utcák, sőt egész kerületek rendbehozása iránt. Odahatottunk, hogy elrendelték több ucca kikövezését. Természetes, hogy azokban az utcákban, ahol még lefolyó csatorna nincs, nem lehet tisztaságot tartani — és követelni. Intézkedtünk, hogy ezen a téren, a jövőben, miről kevesebb panasz fordulhasson elő.

A piac rendezése — mint köztudomású, folyamatban van. Az első lépéseket meg tették, az első kitélepitések megtörténtek. A többi intézkedések is rövidesen éreztetni fogják hatásukat.

Megvizsgáltuk az egyes nyilvános helyiségek helyzetét és a vizsgálat alapján

32 nyilvános helyiséget bezártunk.

Más nyilvános helyiségeket tisztasági intézkedések megtételére szorítottunk.

64 esetben büntetést alkalmaztunk.

Azt hiszem, mindenki látta, hogy ezekre az intézkedésekre mindenütt — még a központban is szükség volt. De kü-

lönösen szükség volt a külvarosban, a perifériákon, ahol eddig a tulajdonosok kérésére — akik szegénységre és a teherbíróképeség hiányára hivatkoztak — szánalomból eltekintettünk a rendelkezések szigorú betartásától. A rendelkezéseknek azonban igazuk van: a kül városi periférián lakó polgárok, vagy murkások, az ottani gyermekek egészsége éppúgy megköveteli a legszigorúbb egészségügyi óv- és preventív intézkedéseket, mint a központban lakó polgárok és gyermekeké.

A munkát folytatjuk. Október 10-én megkezdjük az öt éves gyermekek diftéria elleni oltását.

Minden gyerek három oltást kap és a diftéria elleni oltást három szériában bonyolítjuk le. Október 10-én az első széria, három hét múlva a második és két hét múlva következik a harmadik széria.

A központból jött rendelkezések értelmében egész évben kötelező lesz az iskolás gyermekek orvosi felülvizsgálata. A gyerekeket az év folyamán többször megvizsgáljuk és minden gyerekről külön egészségügyi lapot fektetünk fel.

Az egészségügyi kampány, tehát — fejezte be nyilatkozatát Filip főorvos — véget ért. Vagy ha úgy tetszik, most kezdődik...